

Разовій раді для проведення захисту дисертації на
здобуття ступеня доктора філософії з психології та
менеджменту персоналу за спеціальностями
053 Психологія та 073 Менеджмент (шифр ДФ 35.725.118)
у Львівському державному університеті
внутрішніх справ
(79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26)

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження
Скаковської Анастасії Володимирівни
«Організаційно-психологічні детермінанти страхів у дітей з
онкогематологічними захворюваннями в умовах стаціонарного
лікування»
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії з
психології та менеджменту персоналу за спеціальностями
053 Психологія, 073 Менеджмент

В умовах сучасних викликів, таких як війна, соціальна нестабільність і обмежені ресурси психологічної підтримки, загострюється проблема організаційно-психологічних детермінант страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями в умовах стаціонарного лікування. Особливу увагу привертають страхи, що виникають у зв'язку з тривалим перебуванням дітей у лікарняному середовищі, переживаннями болю, страху перед процедурою, ізоляцією від звичного соціального оточення та інших стресових чинників. Психоемоційний стан дитини безпосередньо впливає на її здатність адаптуватися до умов лікування, дотримуватися рекомендацій лікарів та підтримувати позитивне ставлення до процесу одужання.

Досліджувана проблематика є вкрай необхідною для розробки ефективних програм психологічної підтримки, спрямованих на зменшення рівня страхів та підвищення стресостійкості онкохворих дітей. Це не лише сприяє покращенню якості життя пацієнтів, але й може позитивно вплинути на результати їхнього лікування.

Відтак дисертаційна робота Скаковської Анастасії Володимирівни є своєчасною, важливою і набуває особливої актуальності з огляду на складність переживань, які супроводжують процес лікування онкологічних захворювань, а також їх вплив на загальний стан дитини та ефективність терапії.

Грунтовне дослідження окресленого у дисертації проблемного поля дозволило здобувачці отримати потужну теоретико-практичну базу для розв'язання завдань дослідження.

Дисертаційне дослідження виконане у межах науково-дослідних тем кафедри практичної психології Навчально-наукового інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ «Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві» (2018-2021 рр., державний реєстраційний номер: 0118U005373), «Психологія особистості

фахівця в умовах військового часу та поствоєнної реабілітації» (відкрита 2022 р., державний реєстраційний номер: 0122U002532).

Сформульовані у дисертаційній роботі та опубліковані Скаковською Анастасією Володимирівною в наукових працях теоретичні положення та висновки відповідають встановленим вимогам, що висуваються до дисертаційних досліджень.

Дисертаційна робота відрізняється чітким визначенням мети та завдань, ясним окресленням об'єкта і предмета дослідження. Висновки і рекомендації викладені у дисертації, ґрунтуються на широкому спектрі наукових джерел, як вітчизняних, так і зарубіжних. Логічна послідовність та доказовість положень дисертації підтверджені за допомогою статистичних методів обробки даних.

Наукова новизна є вагомим і свідчить про особистий внесок у розвиток психологічної науки, адже дисертанткою: вперше визначено організаційно-психологічні детермінанти страхів дітей з онкогематологічними захворюваннями; емпірично встановлено зв'язок між страхами дітей з онкогематологічними захворюваннями та віком дітей, рівнем самооцінки, особливостями переживань негативних почуттів, почуттям провини, рівнем тривожності, уявленням про хворобу, досвідом онкогематологічного захворювання, досвідом сімейної системи, досвідом перебування в лікарні, стосунком з медичним персоналом. Вартими уваги та перспективними є пропозиції авторки стосовно розробленої теоретичної моделі організаційно-психологічних детермінант страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями в умовах стаціонарного лікування.

Дисертація складається з анотації, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. У роботі чітко окреслено науковий апарат дослідження, обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання, а також забезпечено логічну й послідовну відповідність між предметом дослідження, його завданнями та висновками, які впливають із основного змісту роботи.

У *першому розділі* «Теоретико-методологічні засади вивчення страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями», достатньо глибоко обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження.

Ґрунтовним вважаємо аналіз понятійно-категорійного апарату досліджуваної проблеми, авторкою уточнено зміст стрижневих понять у річищі вітчизняних і зарубіжних наукових студій, визначено теоретико-методологічні підходи до вивчення організаційно-психологічних детермінант страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями у лікарняному середовищі.

Заслуговує на увагу розроблена А.В. Скаковською теоретична модель організаційно - психологічних детермінант страхів дітей з онкогематологічними захворюваннями в умовах стаціонарного лікування.

У *другому розділі* представлено програму дослідження та обґрунтовано вибір методичного забезпечення для проведення емпіричного вивчення. Етапи емпіричного дослідження чітко структуровані та подані у логічній послідовності, що відповідає його меті та завданням.

Висвітлено результати емпіричного дослідження організаційно-психологічних детермінант страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями, здійснено аналіз результатів перевірки теоретичної моделі. Подано результати вивчення страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями на різних стадіях лікування з відмінним досвідом хвороби, з різним складом та досвідом сім'ї. Також, представлено результати вивчення організаційно-психологічних детермінант страхів дітей контрольної групи (без досвіду онкологічних хвороб).

Заслужовує високої оцінки розроблена авторкою та впроваджена в практику корекційна програма подолання страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями в умовах стаціонарного лікування методами арт-терапії, яка презентована у *третьому розділі*.

Високий рівень творчого, наукового мислення й наполегливість дисертантки підтверджені високим рівнем апробації результатів дослідження, що засвідчує участь дисертантки в численних науково-практичних конференціях різного рівня. Аналіз публікацій А.В. Скаковської демонструє високий науковий потенціал, що виявляється в якісних і кількісних показниках опублікування результатів пошуку. Зазначимо, що основні положення й результати дисертації представлено у 16 одноосібних наукових публікаціях авторки, з них - 4 статті у фахових виданнях, включених до переліку МОН України; 1 стаття у колективній монографії; 11- тези доповідей на наукових конференціях.

Результати дослідження впроваджено у професійну діяльність Львівського державного університету внутрішніх справ 09.10.2024 № 53; Українського Католицького Університету 20.08.24 № 577/24; комунального некомерційного підприємства Львівської обласної ради «Клінічний центр дитячої медицини» 16.07.2024 № 655.

У поданій на рецензування дисертації Скаковської Анастасії Володимирівни не виявлено порушень академічної доброчесності. Робота не містить ознак академічного плагіату чи інших порушень, які могли б викликати сумніви щодо самостійності виконання дисертанткою представленої наукової роботи.

Систематизовані основні наукові висновки і результати можуть стати теоретичним підґрунтям для подальших наукових пошуків окресленої проблематики, розробки ефективних програм психологічної підтримки онкохворих дітей.

Попри позитивне оцінювання дисертаційної роботи А.В. Скаковської, наукове й практичне значення отриманих результатів, вважаємо за потрібне висловити деякі побажання дискусійно-рекомендаційного характеру, що вимагають уточнень.

1) Авторкою ґрунтовно проаналізовано специфіку страхів онкохворих дітей, однак недостатньо уваги приділено проблемі страхів у сімейній системі. Уважаємо, що варто було б окреслити основні страхи батьків дітей з онкогематологічними захворюваннями. Це дозволило б більш повно представити сутність організаційно-психологічних детермінант страхів у

дітей з онкогематологічними захворюваннями в умовах стаціонарного лікування.

2) У роботі авторкою не деталізовано економічний стан сім'ї дітей з онкогематологічними захворюваннями, адже можливий вплив зовнішніх факторів, таких як економічні аспекти, які можуть впливати на сприйняття страхів дітьми. Це могло б бути важливим доповненням до дослідження.

3) Авторка зазначає, що у процесі емпіричного дослідження страхи вивчалися на різних стадіях лікування, однак не уточнено, які саме стадії лікування маються на увазі.

4) У роботі наявні деякі технічні, орфографічні та стилістичні огріхи й помилки.

Висловлені зауваження, побажання й дискусійні питання не є принциповими та не зменшують загального позитивного враження від дисертаційної праці, яка має вагоме значення для розв'язання актуальних проблем сучасної психології.

Дисертація Скаковської Анастасії Володимирівни на тему «Організаційно-психологічні детермінанти страхів у дітей з онкогематологічними захворюваннями в умовах стаціонарного лікування» подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» за змістом завдань дослідження, характером їх розв'язання та отриманими результатами є завершеною кваліфікаційною науковою працею, що характеризується єдністю змісту та виконана здобувачем самостійно, з дотриманням принципів академічної доброчесності, відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (із змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), а її авторка, Скаковська Анастасія Володимирівна, за результатами публічного захисту заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» (міждисциплінарна освітньо-наукова програма «Психологія та менеджмент організації» за спеціальностями 053 «Психологія» та 073 «Менеджмент»).

**Доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри загальної та
соціальної психології навчально-наукового
інституту управління, психології
та безпеки Львівського державного
університету внутрішніх справ**

Галина ЛЯЛЮК